

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
А.Д. Діброва

“ _____ ” _____ 2021 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри економічної теорії
протокол № 17 від 21 травня 2021 р.

Завідувач кафедри
М.П. Талавиря

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП
Фінанси і кредит
Ю.В. Негода

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ”**

Спеціальність – 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма – Фінанси і кредит

Факультет – економічний

Розробник – к.е.н., доцент кафедри економічної теорії Болгарова Н.К.

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни “Політична економія”

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма	Фінанси і кредит
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1(1)
Семестр	1
Лекційні заняття	30 год.
Семінарські заняття	30 год.
Самостійна робота	60 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Політична економія» полягає в тому, щоб надати студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки, дії об'єктивних економічних законів, засвоєння майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю

Завдання: набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- категоріальний апарат та методологію дослідження;
- особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності;
- взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах;
- діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму.

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності;
- аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки;
- оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 12 Здатність працювати автономно.
- ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку політекономії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет політичної економії і його тлумачення різними школами. Складові частини сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Місце політекономії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2. Раціональна економічна поведінка споживача та виробника.

Економічні потреби суспільства, їх суть та класифікація. Безмежність потреб. Піраміда Маслоу. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ.

Економічні та неекономічні блага. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Тема 3. Суспільне виробництво та відносини власності в економічній системі

Виробничі можливості суспільства. Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та її відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Продукт виробництва. Необхідний і додатковий продукт. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Суспільний поділ праці. Класифікатор видів економічної діяльності. Галузі та структура економіки. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. Модель «Витрати-випуск» та міжгалузевий баланс економіки.

Теорії періодизації економічного розвитку суспільства: формаційний, цивілізаційний та системний підходи.

Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи.

Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Структура економічних відносин. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Товарна форма виробленого продукту та послуг. Вартість і споживна вартість. Відмінність товару від продукту. Вартість як економічна категорія. Величина вартості і фактори, які на неї впливають. Суперечності між споживною вартістю товару і вартістю.

Теорії вартості та їх різновиди. Закон вартості, суть, механізм його дії та функції. Особливості дії закону вартості в сучасних умовах.

Тема 4. Гроші та закони грошового обігу

Виникнення, суть і функції грошей. Теорії грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні види грошей. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці. Грошовий обіг і його закони. К. Маркс та сучасні економісти про закони грошового обігу. Грошовий мультиплікатор. Грошова система та її елементи. Основні типи грошових систем.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи
Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринку: альтернативні теорії. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Класифікації ринків за різними ознаками.

Функції ринку. Характерні ознаки сучасної ринкової економіки в Україні.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршаллу. Виробнича ціна. Трансфертна ціна. Оптова ціна. Роздрібна ціна. Ціни вільного ринку. Ціни монопольного ринку. Регульовані ціни. Закупівельні ціни. Національні ціни. Світові ціни. Тарифи.

Конкуренція, її суть і функції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Види економічної конкуренції. Позаринкові форми зв'язку, форми неконкурентних зв'язків. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Конкуренція і моделі ринків. Монополія та її форми: суть монополії, найпростіші форми монополії; галузева та природна монополії; білатеральна монополія; власне монополія; монополістичні формування у командно-адміністративній економіці: картелі, синдикати, трести та концерни. Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій.

Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Поняття і суть ринкової інфраструктури, її основні елементи. Функції інфраструктури.

Банки, їх види та функції. Структура банків: за ознакою форм власності і за функціональним призначенням. Банківські операції. Небанківські фінансові установи: страхові компанії, пенсійні фонди тощо. Банківська система України.

Товарна біржа, її види і функції. Біржа реального товару. Ф'ючерсна біржа. Біржові угоди: касові, строкові, спекулятивні.

Фондова біржа. Механізм біржової торгівлі цінними паперами. Брокерські фірми. Курс акцій. Дивіденди. Біржові індекси. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Валютна біржа. Українська Міжбанківська валютна біржа України.

Біржа праці та її функції. Служба зайнятості в Україні. Шляхи та проблеми створення ринкової інфраструктури в Україні.

Тема 6. Основні суб'єкти ринкової економіки. домогосподарства та підприємства

Модель кругообігу ресурсів, товарів і доходів. Сектор домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарство як постачальник ресурсів.

Доходи домогосподарств. Витрати домогосподарств та їх структура. Розподіл доходів після оподаткування на споживання і заощадження. Заощадження домогосподарств як джерело інвестицій.

Поняття власності. Економічний зміст власності та право власності. Об'єкти та суб'єкти власності. Місце власності в системі виробничих відносин.

Різноманітність форм власності. Економічні форми реалізації власності.

Еволюція відносин власності та її об'єктивні основи. Співвідношення державної та інших форм власності. Роздержавлення і приватизація, їх форми, методи та принципи. Система відносин власності в економіці України.

Суть, функції та принципи підприємництва. Умови розвитку підприємництва. Об'єкти та суб'єкти підприємництва. Види підприємництва. Форми організації підприємницької діяльності.

Фірма (підприємство) – організаційна форма підприємництва. Джерела формування майна підприємств. Організаційна структура підприємства. Види підприємств та їх об'єднання.

Формування валового доходу і прибутку. Порівняльна характеристика показників прибутковості підприємств різних організаційно-правових форм господарювання в Україні та світі.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Витрати виробництва. Постійні та змінні витрати. Витрати в короткому та довгому періоді. Граничні витрати. Валові витрати. Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості.

Валовий дохід. Прибуток як економічна категорія. Економічний прибуток, бухгалтерський прибуток. Показники прибутковості діяльності фірми. Рентабельність та її види.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 8. Основні результати національного виробництва та його ефективність

Валовий національний продукт. Капітал як фактор виробництва. Кругообіг і оборот капіталу (фондів) як процес індивідуального відтворення. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Фонди та їх структура. Основний капітал (фонди) і механізм його відтворення. Оборотний капітал (фонди). Фонди обігу. Оборотні засоби. Нагромадження капіталу: сутність та показники ефективності. Фінансування і кредитування.

Інвестиційна діяльність. Види та джерела формування інвестицій. Класифікація інвестицій. Інвестиційна політика України.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 9. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку

Процес суспільного виробництва та його складові елементи: предмети праці, засоби праці, праця. Основні фактори економічної діяльності: праця, земля, капітал, підприємницькі здібності, інформація, наука, екологія. Результати економічної діяльності. Сукупний суспільний продукт. Кінцевий

суспільний продукт. Національний дохід. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт. Національне багатство. Економічна діяльність і проблеми збереження навколишнього середовища. Відтворення: сутність, види та складові. Крива виробничих можливостей. Об'єктивні умови процесу розширеного відтворення на основі інновацій та інвестицій. Циклічність суспільного відтворення. Види циклів. Фази економічних циклів. Національні та світові економічні цикли. Економічні кризи. Зовнішні та внутрішні фактори циклічного розвитку економіки. Теорії економічних циклів. Особливості розвитку економіки України.

Тема 10. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення

Економічний розвиток. Сучасний підхід сталого розвитку країн світу. Економічне зростання як відображення процесу розширеного відтворення. Типи економічного зростання. Моделі і теорії економічного зростання.

Економічний і соціальний прогрес, їх взаємозв'язок. Критерії економічного і соціального прогресу та його рушійні сили.

Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва.

Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини неповної зайнятості. Види і форми безробіття.

Фактори розширеного відтворення робочої сили. Роль держави у відтворенні робочої сили. Закон зростання кваліфікації та професійної підготовки робочої сили.

Тема 11. Доходи населення, їх формування та розподіл

Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Доходи від трансфертів. Доходи на інтелект. Орендний дохід. Процент на капітал.

Заробітна плата – основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати. Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індксація доходів населення. Система соціального партнерства.

Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення. Сукупний сімейний дохід. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів. Компенсаційна політика держави.

Тема 12. Державне регулювання національної економіки

Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми. Планування і прогнозування економічного розвитку.

Фінансова система і фінансова політика в державі. Необхідність і сутність фінансів. Державні фінанси.

Фіскальна політика. Способи балансування державного бюджету. Фіскальні методи регулювання виробництва.

Механізм грошово-кредитного регулювання. Вплив грошово-кредитної політики на рівень суспільного виробництва.

Удосконалення механізму господарювання в Україні.

Тема 13. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка та географія. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити.

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий валютний курс. Платіжний баланс та його регулювання.

Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили. Інші форми міжнародних економічних відносин.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 14. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Паливно-енергетична та сировинна залежність.

Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зuboжіння, голоду і хвороб у світі.

Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Політична економія»
для повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	с	с.р		л	с	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовний модуль I. Загальні основи економічного розвитку									
Тема 1. Предмет і метод політичної економії	1	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 2. Раціональна економічна поведінка споживача та виробника	2	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 3. Суспільне виробництво та відносини власності в економічній системі	3	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 4. Гроші та закони грошового обігу	4	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	5	12	3	3	6				
Тема 6. Основні суб'єкти ринкової економіки. домогосподарства та підприємства	6	8	2	2	4				
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток	7	10	3	3	4				
Разом за змістовним модулем I.		62	16	16	30	-	-	-	-
Змістовний модуль II. Економічні основи підприємництва та макроекономічні проблеми регулювання ринкової економіки									
Тема 8. Основні результати національного виробництва та його ефективність	8	10	3	2	5	-	-	-	-
Тема 9. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	9	9	2	2	5	-	-	-	-
Тема 10. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення	10	9	3	2	4	-	-	-	-
Тема 11. Доходи населення, їх формування та розподіл	11	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 12. Державне регулювання національної економіки	12	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 13. Світове господарство і міжнародні економічні відносини	13,14	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 14. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток	15	6	-	2	4	-	-	-	-
Разом за змістовним модулем II.		58	14	14	30	-	-	-	-
Усього годин		120	30	30	60	-	-	-	-

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод політичної економії	2
2	Тема 2. Раціональна економічна поведінка споживача та виробника	2
3	Тема 3. Суспільне виробництво та відносини власності в економічній системі	2
4	Тема 4. Гроші та закони грошового обігу	2
5	Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	3
6	Тема 6. Основні суб'єкти ринкової економіки. домогосподарства та підприємства	2
7	Тема 7. Витрати виробництва і прибуток	3
8	Тема 8. Основні результати національного виробництва та його ефективність	2
9	Тема 9. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	2
10	Тема 10. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення	2
11	Тема 11. Доходи населення, їх формування та розподіл	2
12	Тема 12. Державне регулювання національної економіки	2
13	Тема 13. Світове господарство і міжнародні економічні відносини	2
14	Тема 14. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток	2
	Разом	30

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

з дисципліни

«ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ»

1. Виникнення та розвиток політичної економії
2. Предмет політичної економії та її функції
3. Економічні поняття, категорії і закони
4. Методи дослідження економічних явищ і процесів
5. Поняття виробництва та його фактори. Продуктивні сили.
6. Характеристика суспільного продукту та його основні форми.
7. Основні фактори суспільного виробництва та їхній взаємозв'язок.
8. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.
9. Виробничий потенціал суспільства і межа виробничих можливостей.
10. Економічні потреби суспільства, їхня суть та структура.
11. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація.
12. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.
13. Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку.
14. Економічна система, її сутність, цілі й основні структурні елементи.
15. Типи економічних систем.
16. Форми організації суспільного виробництва: натуральна і товарна.
17. Товар і його властивості.
18. Альтернативні теорії вартості.
19. Закон вартості, його сутність та функції.
20. Виникнення, сутність і функції грошей
21. Грошовий обіг та його закони. Інфляція
22. Грошова система та її типи
23. Капітал як матеріальна основа індивідуального відтворення
24. Кругообіг і оборот капіталу (фондів) на підприємстві
25. Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати
26. Соціальні аспекти економічних відносин
27. Витрати виробництва, їх сутність і види
28. Собівартість продукції, її види та структура
29. Прибуток як перетворена форма додаткової вартості. Норма і маса прибутку
30. Теорії прибутку
31. Суть ринку, його риси та структура
32. Ринковий механізм та його основні елементи
33. Ціна в ринковій економіці
34. Конкуренція і монополія
35. Поняття і суть ринкової інфраструктури, її основні елементи
36. Банки та їх місце в ринковій інфраструктурі.
37. Біржі, їх види та функції
38. Економічна сутність домогосподарств та їхні функції.
39. Доходи домогосподарств.
40. Витрати на споживання та заощадження домогосподарств.

41. Сутність власності та її роль в економічному житті суспільства.
42. Багатоманітність форм власності в змішаній економіці.
43. Підприємництво: сутність, умови розвитку та функції.
44. Підприємство як первинна ланка економіки.
45. Продукт підприємства і складові його вартості.
46. Валовий дохід і прибуток.
47. Аграрна сфера виробництва та її особливості.
48. Рентні відносини.
49. Агропромислова інтеграція та її форми.
50. Торговельний капітал і торговельний прибуток.
51. Позичковий капітал і позичковий процент.
52. Цінні папери як фіктивний капітал сфери обігу.
53. Сутність суспільного відтворення.
54. Суспільний продукт і національне багатство.
55. Суть проблеми реалізації суспільного продукту. Теорія реалізації Ф. Кене.
56. Теорія відтворення К. Маркса.
57. Кейнсіанство і монетаризм як подальший розвиток теорії суспільного відтворення.
58. Суть і типи економічного зростання.
59. Моделі і теорії економічного зростання.
60. Циклічність суспільного відтворення.
61. Зайнятість, її форми й соціально-економічні наслідки безробіття.
62. Державне регулювання зайнятості і відтворення робочої сили.
63. Господарський механізм, його сутність, функції та структура
64. Фінансова система і фінансова політика в державі.
65. Теорії державного регулювання економіки
66. Сучасні моделі соціально-орієнтованої (регульованої) ринкової економіки
67. Основні напрямки державного регулювання економіки
68. Процес зародження капіталістичної формації. Капіталізм вільної конкуренції
69. Становлення і розвиток монополістичного капіталізму
70. Державно-монополістичний капіталізм і становлення економіки змішаного типу
71. Деякі моделі соціально-орієнтованої економіки та їх особливості
72. Перехідна економіка, її ознаки і моделі
73. Світове господарство; сутність та структура
74. Інтернаціоналізація господарських відносин і глобалізація світової економіки
75. Міжнародна торгівля і її економічні основи
76. Рух міжнародного капіталу і його форми
77. Міжнародна міграція робочої сили
78. Міжнародні валютно-фінансові відносини
79. Сутність, причини виникнення та класифікація глобальних проблем
80. Шляхи розв'язання глобальних проблем
81. Міжнародне співробітництво з подолання загроз планетарного масштабу
82. Україна та її внесок у розв'язанні глобальних проблем

КОМПЛЕКТ ТЕСТІВ
з дисципліни
«ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ»

Питання 1. В якій з відповідей найповніше і найглибше розкрито предмет політекономія:	
1	це наука, що вивчає виробничі відносини в їх взаємодії з продуктивними силами
2	це наука, що вивчає управління підприємствами для досягнення максимального прибутку
3	це наука, що вивчає закони, які управляють виробництвом і розподілом матеріальних благ
4	це наука, що вивчає закони розвитку економічних систем

Питання 2. Кожний продукт праці має здатність задовольняти якусь конкретну потребу людини; така властивість продукту називається:	
1	вартість
2	споживна вартість
3	цінність
4	конкурентоздатність

Питання 3. Гроші - це:	
1	потреба мати кошти для отримання життєвих благ в умовах ринку
2	специфічний товар, все загальна форма вартості, універсальний еквівалент при обміні товарів
3	кошти як матеріальний ресурс суспільного виробництва
4	правильної відповіді немає

Питання 4. Яке з визначень найповніше розкриває зміст категорії “економічна ефективність”:	
1	економічна ефективність – це виробництво, що має найпотужнішу матеріально-технічну базу
2	економічна ефективність – це досягнення найкращих результатів за відносно менших витрат
3	економічна ефективність – це процес постійного збільшення матеріальних благ
4	економічна ефективність – це досягнутий рівень продуктивності праці в суспільному виробництві

Питання 5. Ринок як економічна категорія виражає:	
1	сукупність зв'язків між фазами суспільного відтворення
2	виробничі відносини як форму розвитку продуктивних сил
3	певну сукупність економічних відносин з приводу виробництва життєвих благ з метою їх обміну
4	систему відносин власності у суспільстві

Питання 6. Закон попиту стверджує, що:	
1	перевищення пропонування над попитом призводить до зниження ціни
2	якщо доходи споживачів зростають, вони зазвичай купують більше товарів
3	крива попиту має позитивний нахил
4	якщо ціна товару падає, обсяг запланованих купівель зростає

Питання 7. Олігополія – це така структура ринку, в якій:	
1	є один виробник і продавець продукту
2	декілька фірм-конкурентів виробляють значну частину певного продукту
3	велика кількість фірм-конкурентів виготовляє диференційований продукт
4	велика кількість фірм-конкурентів виготовляє однорідний продукт.

Питання 8. Суспільне відтворення - це:	
1	раціональне використання природних і людських ресурсів виробництва на всіх етапах розвитку суспільства
2	постійному зростанні добробуту населення
3	безперервному відновленні і повторенні суспільного виробництва, усіх елементів економічної системи в їхній взаємодії
4	повному задоволенні зростаючих потреб людей, колективів і країни в цілому

Питання 9. Фінанси як економічна категорія - це:	
1	гроші і відповідні доходи від трудової діяльності
2	грошові кошти, які обслуговують товарообіг, сприяють просуванню продукції до споживача
3	кошти, що належать різним суб'єктам і забезпечують їх внутрішні потреби
4	відносини з приводу задоволення потреб суспільного відтворення у грошових ресурсах

Питання 10. Агропромислова інтеграція - це:	
1	об'єднання різноманітних видів економічної діяльності
2	об'єктивний процес встановлення прямих сталих зв'язків сільського господарства з іншими галузями на основі спільного виробничого циклу в єдиній системі відтворення
3	спеціалізація сільськогосподарського виробництва в економічній системі суспільства
4	різноманітна діяльність у сільському господарстві, включаючи зовнішньоекономічні зв'язки

Питання 11. Чим не торгують на ринку інтелектуальної власності:	
1	патентами
2	ліцензіями
3	товарними знаками
4	економіко-математичними програмами

Питання 12. Якщо економічна влада централізована, основним економічним суб'єктом виступає держава, ринок не виконує функцію регулятора економіки, а в поведінці економічних суб'єктів загальний інтерес домінує над особистим, то це:	
1	ринкова економіка (чистий капіталізм)
2	змішана економіка
3	традиційна економіка
4	командна економіка

Питання 13. За тривалістю розрізняють економічні цикли:	
1	тимчасові та постійні
2	короткі, середні та довгі
3	динамічні й статичні
4	об'єктивні та суб'єктивні

Питання 14. Економічна криза - це:	
1	порушення ринкової рівноваги, неефективність підприємницької діяльності, банкрутства частини підприємств
2	недостатнє державне регулювання економіки, нездатність забезпечити планомірний розвиток господарства
3	негативний вплив зовнішніх факторів на розвиток національного виробництва, загострення економічної безпеки суспільства
4	спад виробництва, глибокий розлад економічної системи

Питання 15. Глобальними проблемами вважаються:	
1	ті, що сприяють виживанню і розвитку людей за екстремальних умов
2	ті, що є всезагальними, загрожують людству в цілому і потребують об'єднання зусиль усіх країн для їх вирішення
3	ті, що породжені науково-технічними революціями, оновленнями технологій виробництва
4	ті, що означають міжнародне співробітництво в усіх сферах економіки задля добробуту людей

Питання 16. Встановіть відповідність між властивостями товару та їхніми характеристиками:	
1. Споживча вартість	А. Уречевлена в товарах і послугах суспільно-необхідна праця та відносини між суб'єктами господарювання
2. Вартість	Б. Здатність товару обмінюватись на інші товари в певних пропорціях
3. Мінова вартість	В. Здатність товару задовольняти певну потребу людини

Питання 17. Встановіть відповідність між категоріями та їх визначенням:	
1. амортизація	А. різниця між валовим доходом та економічними витратами виробництва
2. норма прибутку	Б. мінімальний дохід, який стимулює підприємця продовжувати справу, залишаючись у певній сфері бізнесу
3. нормальний прибуток	В. відсоткове відношення маси прибутку до всього авансованого капіталу
4. економічний прибуток	Г. процес поступового перенесення вартості основного капіталу на новостворену продукцію в міру його зношування

Питання 18. Встановіть відповідність між категоріями та їх визначенням:	
1. орендна плата	А. платіж, який орендар вносить власнику землі за користування земельною ділянкою
2. аграрні відносини	Б. організаційно-економічна форма інтеграції сільськогосподарських і промислових видів діяльності
3. агропромисловий комплекс	В. складова частина економічних відносин, які виникають у сільському господарстві з приводу використання землі як головного засобу сільськогосподарського виробництва, а також виробництва, розподілу, обміну і споживання та послуг
4. рента	Г. це економічні відносини у сільському господарстві з приводу землеволодіння, землерозпорядження і землекористування.
5. земельні відносини	Д. дохід із капіталу, землі або майна, що його власники регулярно одержують, не займаючись підприємницькою діяльністю.

Питання 19. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:	
1. заощадження	А. частина доходу, яка не сплачується у вигляді податку та не витрачається на купівлю товарів особистого споживання
2. прожитковий мінімум	Б. функціональна залежність між рівнем доходу та тією частиною доходу, що витрачається на споживання
3. споживання домогосподарств	В. вартість набору товарів і послуг, розрахований за нормами і нормативами споживання для забезпечення населення першочерговими життєвими засобами
4. Схильність до споживання	Г. придбання товарів особистого користування та витрати на соціально-культурні та побутові товари

Питання 20. Встановіть відповідність між різними ринками та установами, що їх обслуговують:	
1. ринок праці	А. товарна біржа
2. ринок цінних паперів	Б. державна служба зайнятості
3. ринок грошей	В. фондова біржа
4. ринок нафти	Г. банки

Питання 21. Які основні категорії відносяться до розділів економічної теорії:	
1. мікроекономіка	А. економіка світового господарства
2. мезоекономіка	Б. економіка окремих підкомплексів, галузей, регіонів
3. макроекономіка	В. економіка окремих фірм, домогосподарств або ринків
4. мегаекономіка	Г. національна економіка окремої країни.

Питання 22. Встановіть відповідність між видами доходу та тими хто їх отримує:	
1. Трансфертні платежі	А. Найманий працівник
2. Відсотки	Б. Вкладник капіталу
3. Зарплата	В. Підприємець
4. Прибуток	Г. Пенсіонер

Питання 23. Встановіть відповідність між видами капіталу та критеріями класифікації:	
1. основний і обіговий	А. по відношенню до кількості виробленої продукції
2. постійний і змінний	Б. за сферою функціонування
3. виробничий і невиробничий	В. за характером участі в процесі виробництва і особливостями перенесення вартості на продукцію

Питання 24. Встановіть відповідність між властивостями безробіття та їхніми характеристиками:	
1. Циклічне безробіття	А. Зумовлене рухом робочої сили через невідповідність рівня заробітної плати або умов праці вимогам робітників
2. Фактичний рівень безробіття	Б. Найвний рівень безробіття в країні, сума фрикційного, структурного та циклічного видів безробіття
3. Природний рівень безробіття	В. Виникає через невідповідність між попитом і пропозицією робочої сили внаслідок змін попиту на окремі професії в процесі структурних зрушень в економіці
4. Структурне безробіття	Г. Сума фрикційного та структурного видів безробіття є цілком нормальним і навіть бажаним
5. Фрикційне безробіття	Д. Пов'язане зі спадами ділової активності в умовах циклічних коливань

Питання 25. Встановіть відповідність основних видів підприємницької діяльності їхньому змісту:

1. виробнича	А. створення товарів і послуг
2. посередницька	Б. сприяння встановленню ділових контактів, укладанню угод на купівлю, продаж товарів і послуг
3. комерційна	В. безпосередня реалізація товарів та послуг
4. страхова	Г. утворення за рахунок населення чи підприємств спеціального фонду коштів і використання його для відшкодування втрат майна від несприятливих явищ

Питання 26. Дайте відповідь одним словом:

Державний бюджет, у якого видатки перевищують надходження називається _____

Питання 27. Назвіть економічну категорію:

_____ – соціально-економічне явище, пов'язане з перевищенням пропозиції робочої сили відносно попиту на неї, стан незайнятості частини економічно активного населення.

Питання 28. Назвіть економічну категорію:

_____ – затверджений на законодавчому рівні кошторис грошових доходів і видатків держави, які передбачаються отримати і витратити у майбутньому.

Питання 29. Назвіть економічну категорію:

_____ – грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або відсотків, а також забезпечують інші права, що випливають із цих документів, іншим особам.

Питання 30. Назвіть економічну категорію

_____ – все, при допомозі чого люди виготовляють блага (машини, механізми, шляхи сполучення, прилади, технології тощо).

6. Методи навчання.

З дисципліни планується проведення таких видів занять, як лекції, семінари. Навчальним планом передбачено також організацію самостійної роботи студентів.

7. Форми контролю.

Проміжний контроль - модульні роботи; підсумковий контроль - іспит; підсумкова оцінка визначається з урахуванням результатів роботи студентів протягом семестру.

8. Критерії оцінки знань студентів

Критерії оцінки виконання навчальних завдань є одним з основних способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з дисципліни “Політична економія”. При оцінці завдань за основу слід брати повноту і правильність їх виконання. Необхідно враховувати такі вміння і навички студентів:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання;
- викладати матеріал логічно й послідовно;
- користуватися додатковою літературою.

Розрахунки рейтингу з дисципліни “Політична економія”

Вивчення дисципліни в робочому навчальному плані передбачено в одному навчальному семестрі:

лекції – 30 год., практичних занять – 30 год., самостійної роботи – 60 год., що в сумі становить 120 год. (4 кредити еcts). після вивчення дисципліни запланований іспит. тривалість навчального семестру – 15 тижнів.

Розрахунковий рейтинг з дисципліни становить 100 балів. рейтинг з навчальної роботи – 70 балів, рейтинг з атестації – 30 балів.

РЕЙТИНГОВІ ОЦІНКИ ІЗ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Термін навчання, тижні	Номер змістовного модуля	Навчальне навантаження, годин	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля, бали	
				мінімальна	максимальна
1-7	1	75	2	60	100
8-15	2	75	2	60	100
Всього	2	150	4	42,0	70,0

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумкова атестація (екзамен)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
14	14	14	14	15	15	14	14	14	14	15	15	14			
0-100							0-100							0-30	0-100

Примітки. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \times (R_{ОМ}^{(1)} \times K_{ОМ}^{(1)} + R_{ОМ}^{(2)} + K_{ОМ}^{(2)} + \dots + R_{ОМ}^{(n)} + K_{ОМ}^{(n)})}{K_{дис}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}, \dots, R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{ЗМ}^{(1)}, \dots, K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{ЗМ}^{(1)} = \dots = K_{ЗМ}^{(n)}$.

Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = 0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)}) + R_{др} - R_{штр} \cdot n$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Розподіл балів, які отримують студенти. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $K_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $K_{НР}$ (до 70 балів): $I_{дис} = Y_{НР} + Y_{Ат}$

11. Методичне забезпечення

1. Болгарова Н.К., Гаврилюк В.П. Основи економічної теорії // Навчальний посібник для вивчення студентами з використанням дистанційних технологій навчання. – К.: ТОВ «ЦП» Компрінт, 2019, 410 с.
2. Економічна теорія: Практикум / Навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти. / Перевидання. / Пащенко О.В., Болгарова Н.К., Талавирия М.П. – Київ.: Ви-во «Наукова Столиця». – 2020. – 356 с.
3. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. // Талавирия М.П., Байдала В.В., Бутенко В.В., Болгарова Н.К., Пащенко О.В., Гуца І.О.// Перевидання. К.: Ви-во «Наукова Столиця». – 2020. – 335 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум. Інтерактивні методи в модульному навчанні: Навч. посіб./ О.І.Андрусь. – К.: КНТ, 2008. – 480с.
2. Башнянин Г.І., Шевчук Є.С. Політична економія. Навчальний посібник / за ред. д.е.н.,проф.. Г.І.Башнянина і к.е.н., доц. Є.С.Шевчука. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Львів: «Магнолія плюс», 2018. – 312с.
3. Білецька А.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч.пос. 2-ге вид. перероб. та допов. / А.В.Білецька, О.В.Білецький, В.І.Савич. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 688с.
4. Гальчинський А.С. Основи економічної теорії: Підручник / А.С.Гальчинський, П.С.Єщенко, Ю.І.Палкін. – К.: Вища школа, 2007 – 471 с.
5. Гойчук О.І. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів ІУ рівня акредитації./ О.І. Гойчук, Т.І.Побережець, Н.К.Болгарова, М.П.Талавиря. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 476 с.
6. Економічна теорія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів ІV рівня акредитації / Т.І. Побережець, Н.К. Болгарова, М.П. Талавиря, О.В. Пашенко. – Ніжин.: ПП Лисенко М.М., 2010. – 475 с.
7. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стереотипне. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.
8. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка [Текст]: 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, І.М. В.В. Мартиненко, П.В. Круш, М.М. Теліщук, та ін. – К.: Видавничий центр “Кафедра”, 2017. – 220 с
9. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. – Київ: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2017. – 608 с.
10. Економічна теорія: навч. посіб. / Л.С. Шевченко О.А. Гриценко О.С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Харків: Право, 2016. – 268 с.
11. Політична економія: навч.-метод. посібник / І.І. Помінова. – Х.:MONOGRAF, 2016. – 268 с
12. Політекономія: навч. посіб. / Г.Г. Старостенко; Нац. ун-т Держ. податк. служби України. - Ірпінь : Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2015. - 489 с.
13. Політична економія: навчальний посібник / за науковою ред. к.е.н., доц. О.І. Ємець. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М. м. Івано-Франківськ. 2017. – 328 с.
14. Помінова І.І. Політична економія: навч.-метод. Посібник / І.І. Помінова. – Х.: MONOGRAF, 2016. – 268 с.
15. Основи економічної теорії: навч. посібник / С.І. Архієреєв [та ін.] ; ред. С.І. Архієреєв ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І.С., 2018. – 120 с.
17. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія [Текст]: навч. посіб. / А.В. Сірко. - К.: ЦУЛ, 2014. - 416 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/381-ekonomichna-teorya-politekonomiya-bazilevich-vd.html>
2. Економічна теорія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/24011/politekonomiya/ekonomichna_teoriya
3. Костюк В.С. Економічна теорія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/259-ekonomichna-teoriya-navchalnij-posibnik-kostyuk-vs.html>
4. Білецька Л.В. Економічна теорія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk745736.pdf>
5. Сірко А.В. Економічна теорія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/politekonomiya/1473451885>
6. Ватаманюк З.Г. Економічна теорія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/22035/>
7. Ніколенко Ю.В. Основи економічної теорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/OsnEkTeor/zmist.htm>
8. Основи економічної теорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/books/61.html>
9. Гук Л.П. Економічна теорія Навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2018/01/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F.pdf>
10. Уразов А.У. Основи економічної теорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/%D0%BE%D0%B5%D1%821.pdf>
11. Державна служба статистики України : офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс] : [Сайт]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Міністерства фінансів України : офіційний сайт Міністерства фінансів [Електронний ресурс] : [Сайт]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>